

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

İÇİNDEKİLER

Takdim.....	11
Sadî-i Şirazî.....	15
Gülistan.....	16
Sudî-i Bosnevî ve Gülistan Şerhi.....	18
Sadî'nin Takdimi.....	21

Birinci Bölüm **PADİŞAHLARIN AHLÂKI**

Hayattayken Hayır ve Güzellikte Bulun.....	29
Gövde İriliğini Hüner Zannetme	30
Adaletle Yönetilen Ülkede Savaş Olmaz.....	33
Selametin Kıymetini Belaya Uğrayan Bilir.....	37
Müjde Bana Değil, Varislerime.....	39
Halkını Korum ki, Allah da Seni Korusun.....	40
Fitneyi Uyandırmayın.....	42
Tuzu Bedavaya Alma.....	43
Padişahın Şifası, Çocuğun Ölümüne Bağlı.....	44
Ustanın Son Oyunu.....	47

Dervişin Padişaha Nasihati	49
Padişah'tan Korktuğun Kadar Allah'tan Korkuyor musun?	51
Gerçek Yiğit, Öfkesini Yenendir	52
Ne Yaparsan Kendine Yaparsın	53
Düşmanın Ölümüne Sevinme	55
Büyük İskender'in Başarı Sırrı	55

İkinci Bölüm

DERVİŞLERİN AHLÂKI

Dervişin Yakarışı	59
Eğer Azabı Hak Etmişsem	60
Dostunla da Düşmanınla da İyi Geçin	61
İki Yüzlü Kimse Zarar Eder	62
Yola Devam Etmeli	64
Ölümünden Değil, Günahından Kork	65
Allah'a Yakın Ol	66
Varlığa Heves Etme	67
Ölümün Adresi Olmaz	67
Akıllı Kimse Hikmetle Bakar	69
Gizli ve Açık Her Şeyi Allah Bilir	69
İnsanın Sevdası Vardır	71
Fakirin Sabrı Zenginin Altınından İyidir	73
Çok Görmek Hürmeti Azaltır	75
On Dinara Satın Aldı, Yüz Dinara Tutsak Etti	76
Dindar Olan Dünyaya Meyletmez	78
Fakirse Borç Ver, Zenginse İste	79
Çirkine Güzel Elbise Yakışmaz	79

Üçüncü Bölüm

KANAATİN FAYDALARI

Acıkmadan Yeme, Doymadan Kalk.....	83
Az Yiyen Güçlü Olur.....	84
Mide Dolunca Sıkıntı Çıkar.....	85
Onuruyla Ölmek, Alçakça Yaşamaktan İyidir.....	85
Çirkin Huyludan Bir Şey İsteme.....	87
Kendi Kazancıyla Geçinmek Büyük Cömertliktir.....	88
İstedığı Zenginlik Ölümüne Sebep Oldu.....	88
İnciden Kıymetli Buğdaylar.....	91
Köylüye Misafir Olmak, Saltanatına Eksiklik Vermez.....	91
Dünya Heveslisi Dünya ile Tatmin Olmaz.....	93
Malını Ahirete Harca.....	94
Kırk Tane Ayağın Bile Faydası Olmadı.....	97
Dilencilik, Hırsızlıktan İyidir.....	97

Dördüncü Bölüm

SUSMANIN FAYDALARI

Zararından Kimseye Bahsetme.....	101
Aynı Sözü Tekrar Etme.....	102
Başkasının Konuşmasını Kesme.....	102
Her Bildiğini Söyleme.....	103
Zararın Dokunmasını Yeter.....	104
Müezzinin Kıymete Binen Sesi.....	105
Kur'ân-ı Kerîm'i Güzel Oku.....	106

Beşinci Bölüm

AŞK VE GENÇLİK

Gönlünü Veren, İradesini Verir	109
Papağanla Karga Aynı Kafeste Olmaz	110
Özlemekten Daha Zoru	111
Mecnun'un Leyla'sı	112

Altıncı Bölüm

ZAYIFLIK VE YAŞLILIK

Evin Temeli Bozuksa Süslemeye Gerek Yok	117
Baba ile Oğul Farkı	119
Yavaş Ama Emin Adımlarla Git, Yolda Kalma	119
Nehirden Akıp Giden Su Geri Gelmez	120
Ana Kucağındaki Çaresizlik	122
Cömertlik İbadetten Zor Gelmemeli	122

Yedinci Bölüm

TERBİYENİN TESİRLERİ

Aslı İyiyse Eğitim Tesir Eder	127
Hüner, Tükenmez Bir Hazine'dir	128
Herkesin Eğitimi Aynı Olmaz	129
Eğitim Aynı Lakin Yetenek Farklı	131
Rızık Endişesine Düşmeyin	132
Ne Yaparsan Onu Bulursun	132
Hayırlısını İste	133
Herkese Kabiliyetine Göre İş Ver	134
İşi Ehline Vermeli	135

Fakirlerin Yüğü Hafif, Hesabı Kolaydır	137
En Büyük Düşman	138

Sekizinci Bölüm

HAYATA DAİR HİKMETLİ SÖZLER

Kötü Talih	143
Boş Giden İlim	143
İlim Dünya İçin Değildir	144
Üç Şey Sürekli Kalmaz	144
Sırrını Kimseye Söyleme	145
İki Düşman Arasında	146
Düşmana Karşı	147
İki Düşman	147
İkiyüzlülere Dikkat Et	148
Aç Gözlü Doymaz	148
Kime Borç Verilmez	149
Cahile Karşı Sus	149
Kendinden Bilgili Kimseye Tartışma	150
Az Olan Çok Olandan Kıymetlidir	151
Dış Görünüşe İtibar Etme	151
Nasıl Yemek Yerler	151
Âlim, Attar Tablası; Cahil, Davul Gibidir	152
Dostunu İncitme	153
Acziyet	153
Cömert Kimse Oruç Tutan Cimriden İyidir	154
İkiyüzlünün Gönü Boş Olur	154
Su Toplanınca Sel Olur	154

Âlimler Günah İşlememeli	155
Rızık da Ecel de Seni Bulur	155
İsteksiz, Bilgisiz, Amelsiz, Cahil	156
Tevbe Eden Günahkar İbadetiyle Övünenden İyidir ..	156
Yumuşakbaşlı Deve	157
Köpeğin Üstünlüğü	158
Nefsine Düşkün Kimse	158
İtibar Sonadır	159
Cimrinin Malı	159
Son Söz	160

TAKDİM

İnsanoğlu, günlük hayatını sürdürmek üzere birtakım temel maddi kaynaklara muhtaç olduğu gibi, yaratılış gereği manevî açıdan da doyurulma ihtiyacı hisseder. Ruhun terbiye edilip belirli bir seviyeye getirilmesi, kişinin tek başına yapabileceği bir iş değildir. Her insan, yanlışıyla doğrusuyla hayat sahnesinde bir var olma mücadelesi verirken, kimi zaman dünya uğraşlarından kurtulup biraz da gönlünün sesini dinlemek ister. İşte o anda akıl hakimiyetini bırakır, gönül devreye girer. Farklı zaman dilimlerinde yaşamış manevî söz elçileri, insanı insan yapan temel değerleri hatırlatma vazifesi üstlenirken, bunu ifadede en tesirli vasıta olarak edebiyatı seçmişlerdir.

13. yüzyılda Moğollar'ın yaptığı zulüm, başta İran ve Anadolu olmak üzere geniş bir coğrafyayı tesiri altına almış, sürekli yıkımların getirdiği fakirlikle boğuşan halk, sarsıcı bir ruhî çöküntüye uğramıştı. Böyle bir çevrede Mevlânâ, manzum *Mesnevî*'sinde tahkiye üslubuyla gönülleri fethederken; Şirazlı Şeyh Sadî, *Gülîstan*'da

makame üslubuyla aynı başarıyı göstermiştir. *Gülîstan*, uzun yıllar pek çok yeri dolaşıp bilgi ve görgüsünü artıran bir tasavvuf ehlinin hatıraları olmaktan öte; mütevazı, sakin ve aşırıdan kaçan bir hayat anlayışının misaller yoluyla kâğıda yansımasıdır. Sadî, geçici dünya hayatını pek ciddiye almamış, burayı insanın olgunlaşır “kâmil insan” mertebesine çıkacağı bir safha olarak değerlendirmiştir. Anlattığı hikâyelerde günlük hayattan seçtiği karakterlerle, vermek istediği nasihatleri aktarmıştır. Hâl böyle olunca zengin ile fakir, rint ile zahit, derviş ile dinsiz, hırsız ile kadı, âşık ile mâşuk, dilenci ile padişah gibi günlük hayattan pek çok karakterin yer aldığı eser, aşağıdan yukarıya çeşitli toplum manzaralarını gözler önüne seren bir ayna değerindedir. Mizah ve latifelerle zenginleşen satırlar, okuyanların yüzünde bir tebessüm oluşturma yanısıra, insan için en büyük düşmanın hırs ve açgözlülüğü telkin eden nefis olduğunu ortaya koymaktadır.

Sadî’nin *Gülîstan*’ı, Türk edebiyatında birçok kere tercüme ve şerh edilmiştir. Bunlar arasında “şârih (şerh edici, açıklayıcı)” kimliğini her yönüyle hak etmiş Sudî-i Bosnevî’nin özel bir yeri vardır. Gençliğinden itibaren okuyup ilim tahsiline gayret eden Sudî Efendi, yaklaşık 100 yıllık birikimini ömrünün son demlerinde kaleme aldığı *Gülîstan Şerhinde* ortaya koymuştur. Yaptığı dilbilgisi tahlilleri, söz varlığıyla ilgili tespitleri bir yana bırakırsak, *Gülîstan* sayfalarında gezinirken karşılaştığı hadise ve karakterleri kendi eleştiri süzgecinden geçirmesi, parçalara mana verirken tamamlayıcı yorumlarda bulunması, eserde kullanılan kimi kelimeleri bir de gözden kaçmış manalarıyla ele alması

bir tür “Gülistan Okuma Kitabı”nı beraberinde getirmiştir. Biz, *Gülistan*’ı günümüz Türkçesi’ne seçerek aktarırken Sudî’nin çevirileri ve bazen de yorumlarından hareket etmek suretiyle metnin anlaşılmasını biraz daha kolay kılmayı amaçladık. Ayrıca, orijinal metinlerinin anlaşılması güç olacağı için şiirleri nesre çevirdik. Bununla birlikte, eserinin orijinal metnini okumak isteyenler, Çamlıca Basım Yayın’dan çıkan *Gülistan Şerhi* kitabına müracaat edebilirler.

Gülistan’dan seçilmiş parçaları bir de Sudî’nin kaleminden okuyunca, o günden bugüne insan hayatı ve anlayışında pek bir şeyin değişmediğine, zaman akıp gitse de iyi ve kötü arasındaki mücadelenin baki kaldığına bir kez daha şahit olacaksınız.

Doç. Dr. Ozan YILMAZ